

กลวิธีทางภาษาที่หนังสือพิมพ์ไทย

ใช้ในการนำเสนอกลุ่มชาติพันธุ์โรฮีนจา¹

กัญชวลิกา ตรีกลางดอน

ศิริพร ปัญญาเมธีกุล

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มุ่งศึกษากลวิธีทางภาษาที่หนังสือพิมพ์ไทยใช้ในการนำเสนอกลุ่มชาติพันธุ์โรฮีนจา โดยศึกษาจากการรายงานข่าวชาวโรฮีนจาจากหนังสือพิมพ์ 4 รายชื่อ คือ ไทยรัฐ เดลินิวส์ ข่าวสด และคม ชัด ลึก เป็นการวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ตามแนวทางการศึกษาโครงสร้างระดับจุลภาคของฟาน เดค (Van Dijk, 1991) ผลการวิจัยพบว่าหนังสือพิมพ์ไทยเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการรายงานข่าวชาวโรฮีนจา 3 กลวิธีหลัก ได้แก่ 1) กลวิธีทางความหมาย 2) กลวิธีทางรูปแบบภาษา และ 3) กลวิธีอุปลักษณ์ จากการวิเคราะห์พบว่าหนังสือพิมพ์นำเสนอชาวโรฮีนจาออกมา 2 มุมมอง คือ ชาวโรฮีนจาเป็นกลุ่มคนที่มักสร้างความเดือดร้อน ส่งผลให้ไม่มีประเทศใดต้องการรับดูแล ส่วนอีกมุมมองหนึ่งนำเสนอว่าชาวโรฮีนจาเป็นกลุ่มคนที่มีความทุกข์ยากลำบาก ต้องการความช่วยเหลือ ผลการวิจัยแสดงให้เห็น

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของปริญญาานิพนธ์เรื่อง ภาพตัวแทนกลุ่มชาติพันธุ์โรฮีนจาที่นำเสนอผ่านหนังสือพิมพ์ไทย: วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

งานวิจัยนี้ ใช้คำว่า “โรฮีนจา” ในการเขียนทับศัพท์ตามหลักเกณฑ์ของสำนักงานราชบัณฑิตยสภา ยกเว้นกรณีที่เป็นกรณียกตัวอย่างจากข้อมูลจริงจากหนังสือพิมพ์ อาจปรากฏคำว่า “โรฮิงญา” หรือ “โรฮิงยา” ซึ่งผู้วิจัยจะคงการสะกดคำเดิมไว้เหมือนที่หนังสือพิมพ์ใช้ในการเขียน

ว่าสื่อหนังสือพิมพ์พยายามนำเสนอชาวโรฮีนจาแก่ผู้อ่านในมุมมองด้านลบ อีกทั้งพยายามถ่ายทอดทัศนคติ ความคิดดังกล่าวไปสู่ผู้อ่านผ่านกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการรายงานข่าว ดังนั้นผู้อ่านควรใช้วิจารณญาณและรับข้อมูลข่าวสารด้วยใจเป็นกลาง เพื่อจะได้ไม่ถูกสื่อชักจูงและครอบงำ

คำสำคัญ: โรฮีนจา กลวิธีทางภาษา วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์

Language Strategies Used to Portray the Rohingya People in Thai Newspapers

Kanchalika Treeklangdorn

Siriporn Panyametheekul

Abstract

This research aims to study language strategies which Thai newspapers use to portray the Rohingya people by analyzing news reports about the Rohingya from four Thai daily newspapers; *Thairath*, *Daily News*, *Khaosod*, and *Komchadluek*. This critical analysis adopts the microstructures study proposed by Van Dijk (1991). The research results show that Thai newspapers use three main language strategies to portray the Rohingya including 1) meaning, 2) style, and 3) metaphor. From the analysis, Thai newspapers portray Rohingya people in two ways: the first is that Rohingya people often cause trouble, leading to no further formal assistance from any countries and the other is the Rohingya people suffer, are in distress, and need help. It can be seen that newspapers attempt to portray Rohingya negatively and convey such attitudes and opinions to the readers through various news reporting strategies. In order to avoid the control and propaganda of the media, reader discretion is advised.

Keywords: Rohingya, Language strategies, Critical discourse analysis

บทนำ

ชาวโรฮีนจาเป็นชนกลุ่มน้อยที่อาศัยอยู่ในประเทศเมียนมาและบังคลาเทศ เนื่องจากปัญหาความแตกต่างทางเชื้อชาติและศาสนา ทำให้ชาวโรฮีนจาถูกผลักดัน ออกจากประเทศจนกลายเป็นผู้อพยพเดินทางไปยังประเทศต่าง ๆ สถานการณ์ การอพยพของชาวโรฮีนจาถูกจับตามองและถูกยกระดับขึ้นเป็นประเด็นสำคัญ ในระดับนานาชาติ เนื่องจากมีหลายประเทศที่ได้รับผลกระทบจากการอพยพของ ชาวโรฮีนจา รวมถึงประเทศไทยซึ่งเป็นหนึ่งในเส้นทาง การอพยพ ชาวโรฮีนจา จำนวนมากหนีจากชีวิตความเป็นอยู่ที่ยากแค้นและการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน ออกรอนแรมกลางทะเลด้วยความหวังที่ต้องการแสวงหารายได้และชีวิตความเป็นอยู่ ที่ดีขึ้น แม้จะไม่รู้จุดหมายปลายทาง ด้วยเหตุนี้ กลุ่มคนที่มุ่งหาประโยชน์จาก ผู้อพยพชาวโรฮีนจาจึงมีช่องทางในการเอาตัวเอาเปรียบ หลอกลวง และพัฒนา ไปถึงขั้นขบวนการค้ามนุษย์ เห็นได้ว่าชะตากรรมของชาวโรฮีนจามีความทุกข์ยาก ลำบากและอุปสรรคมากมาย อย่างไรก็ตาม กลุ่มชาติพันธุ์นี้กลับไม่ได้รับการช่วยเหลือ จากประเทศต่าง ๆ เท่าที่ควร อีกทั้งยังถูกผลักดันส่งกลับไปยังประเทศเดิมที่เดินทาง มาอย่างไม่สมัครใจอีกด้วย จึงอาจกล่าวได้ว่าปรากฏการณ์การอพยพของชาว โรฮีนจาเกิดขึ้นพร้อมกับปรากฏการณ์การต่อต้านชาวโรฮีนจา

ในสื่อสังคมออนไลน์พบว่าความคิดเห็นที่มีต่อกลุ่มผู้อพยพชาวโรฮีนจา ส่วนใหญ่เป็นความคิดเห็นในเชิงลบ ตัวอย่างข้อความแสดงความคิดเห็นของ สมาชิกเฟซบุ๊กผ่านแฟนเพจชื่อ *ไม่เอา “โรฮิงญา” เข้าประเทศ* เช่น “รีบเอาพวกมัน ออกจากประเทศไว ๆ” “เอาไปปล่อยกลางทะเลเลยปล่อยให้มันตาย” “พวกขยะ เศษมนุษย์” เป็นต้น ผู้ติดตามแฟนเพจได้แสดงความคิดเห็นและส่งต่อข้อความ วิพากษ์วิจารณ์ต่อต้านกลุ่มชาติพันธุ์โรฮีนจาเป็นจำนวนมาก นอกจากกระแส การต่อต้านชาวโรฮีนจาแล้ว ผู้ที่ออกมาแสดงความสงสารและเห็นใจต่อผู้อพยพ ชาวโรฮีนจายังถูกกลุ่มผู้ไม่เห็นด้วยในสังคมประณามและวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนัก ดังกรณีผู้สื่อข่าวภาคสนามหญิงคนหนึ่งที่น่าเสนอสภาพการใช้ชีวิตบนเรือของผู้อพยพ ชาวโรฮีนจา และแสดงความห่วงใยกลุ่มผู้อพยพว่าจะสามารถไปถึงยังเป้าหมาย ปลายทางประเทศที่สามได้หรือไม่ เพียงชั่วข้ามคืนที่มีการเสนอข่าวในแง่ลบดังกล่าว

ออกไป ทำให้เกิดเสียงวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนัก ว่าเป็นการเสนอข่าวที่ทำลายชาติ เป็นการชกศึกเข้าบ้าน (ดราม่าอีก! “สุปณีย์” รายงานข่าวโรฮีนจา ชาวเน็ตด่ายับ “ชกศึกเข้าบ้าน”, 2558) อย่างไรก็ตาม ข้อมูลที่นำมาใช้อ้างอิงและสนับสนุนการต่อต้านชาวโรฮีนจาเป็นข่าวจากสื่อหลักในสังคม เช่น โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาทวิวิธีทางภาษาที่หนังสือพิมพ์ไทยใช้ในการรายงานข่าวชาวโรฮีนจา เพราะหนังสือพิมพ์เป็นสื่อที่นำเสนอข้อมูลข่าวสารไปสู่ประชาชนได้อย่างกว้างขวาง ภาษาที่ใช้ทำหน้าที่ถ่ายทอดความคิด ความเชื่อของผู้เขียนลงไปด้วย อีกทั้งยังแฝงทัศนคติ เจตนา และอุดมการณ์ (ศิริพร ปัญญาเมธิกุล, 2558, น. 36) การศึกษาทวิวิธีทางภาษาที่หนังสือพิมพ์ใช้ในการนำเสนอชาวโรฮีนจา จะสะท้อนให้เห็นมุมมองที่สื่อต้องการสื่อให้ประชาชนรับทราบถึงกลุ่มชาติพันธุ์โรฮีนจาในประเทศไทย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ผู้วิจัยรวบรวมกฤตภาคออนไลน์ที่เป็นการรายงานข่าวเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์โรฮีนจาจากเว็บไซต์ <http://www.iqnewsclip.com> เก็บข้อมูลข่าวในหนังสือพิมพ์ 4 รายชื่อ คือ *ไทยรัฐ เดลินิวส์ ข่าวสด และคม ชัด ลึก* ตั้งแต่วันที่ 2 พฤษภาคม พ.ศ. 2558 – วันที่ 19 มิถุนายน พ.ศ. 2558 เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่หนังสือพิมพ์รายงานข่าวเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์โรฮีนจาอย่างต่อเนื่องและหลากหลายประเด็น เช่น การอพยพพลัดภัย การค้ามนุษย์ ซึ่งเป็นประเด็นที่น่าสนใจรวมข่าวจำนวนทั้งสิ้น 113 ข่าว โดยวิเคราะห์ข้อมูลภาษาในทุกส่วนประกอบของข่าว คือ พาดหัวข่าว ส่วนนำ ส่วนเชื่อม หัวข้อข่าวที่เป็นข่าวต่อ และเนื้อข่าว

2. ในงานวิจัยนี้ศึกษาเฉพาะรูปภาพเท่านั้น ไม่รวมถึงภาพประกอบ เนื่องจากงานวิจัยนี้มุ่งวิเคราะห์การใช้รูปภาพของหนังสือพิมพ์ไทยเป็นหลัก

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ศึกษาการรายงานข่าวชาวโรฮีนจาในหนังสือพิมพ์ โดยวิเคราะห์ประเด็นและกลวิธีทางภาษา ซึ่งฟาน เดค ได้ศึกษาข่าวและเปิดเผยมุมมองของสื่อ โดยวิเคราะห์ข้อมูลในระดับมหภาคและจุลภาค ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงใช้แนวทางการศึกษาวาทกรรมสื่อของฟาน เดค (Van Dijk, 1988) ซึ่งแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ส่วนหลัก คือ 1) การศึกษาโครงสร้างระดับมหภาค (Macrostructures) คือ การศึกษาหัวเรื่องซึ่งเป็นส่วนที่แสดงข้อสรุปหรือข้อมูลที่สำคัญที่สุดของข้อความ 2) การศึกษาโครงสร้างระดับจุลภาค (Microstructures) คือ การศึกษารายละเอียดของรูปภาษาในตัวบท ซึ่งการศึกษาในระดับจุลภาคของงานวิจัยนี้ คือ การศึกษา กลวิธีทางภาษา โดยฟาน เดค (Van Dijk, 1991) แบ่งการวิเคราะห์ตัวบท (Text) ออกเป็น 3 ด้าน คือ

1. ความหมาย (Meaning) วิเคราะห์กลวิธีที่สื่อความหมายโดยนัย กล่าวคือ หนังสือพิมพ์ไม่ได้สื่อความด้วยการใช้ถ้อยคำที่ตรงประเด็น ชัดเจน แต่กล่าวโดยอ้อมผ่านกลวิธีที่ทำให้ผู้อ่านเกิดการอนุมานหรือสรุปความเอง

2. รูปแบบภาษา (Style) เป็นลักษณะการเลือกใช้ภาษาที่นักหนังสือพิมพ์ใช้ในการเขียนข่าวเพื่อถ่ายทอดความหมายเกี่ยวกับสถานการณ์ต่างๆ แบ่งย่อยออกเป็น 1) รูปแบบคำศัพท์ และ 2) รูปแบบโครงสร้างประโยค

3. วาทศิลป์ (Rhetoric) เป็นกลวิธีที่หนังสือพิมพ์ใช้เพื่อสื่อความผ่านการเขียนด้วยรูปแบบเฉพาะ เช่น การกล่าวซ้ำ การกล่าวเกินจริง การกล่าวน้อยกว่าความเป็นจริง การใช้ความเปรียบ เป็นต้น

กลวิธีทางภาษาที่พบในงานวิจัยนี้อาจพบนอกเหนือจากเกณฑ์ของฟาน เดค โดยผู้วิจัยจะพิจารณาตามข้อมูลเป็นหลัก

ผลการวิจัย²

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบกลวิธีทางภาษาที่หนังสือพิมพ์ไทยใช้ในการนำเสนอกลุ่มชาติพันธุ์โรฮีนจา 3 กลวิธีหลัก คือ 1) กลวิธีทางความหมาย 2) กลวิธีทางรูปแบบภาษา และ 3) กลวิธีอุปลักษณ์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. กลวิธีทางความหมาย (Meaning)

หนังสือพิมพ์ใช้การสื่อความหมายโดยนัย กล่าวคือ การไม่กล่าวถึงแบบตรงไปตรงมา แต่เลือกใช้คำที่ทำให้ผู้อ่านอนุมานหรือสรุปความเอง ประกอบด้วย 3 กลวิธีย่อย ดังนี้

1.1 ความหมายซึ่งบ่งเป็นนัย (Implicature)

ความหมายซึ่งบ่งเป็นนัย คือ ความหมายที่เกิดขึ้นในการสื่อสาร โดยผู้ส่งสารไม่กล่าวตรงๆ ผู้รับสารต้องอาศัยการอนุมานเพื่อทำความเข้าใจ บุคคลแรกที่กล่าวถึงความหมายที่ได้จากการอนุมาน คือ ไกรซ์ (Grice, 1991) ซึ่งใช้คำว่า Implicature จากข้อมูลพบการแสดงเจตนาผ่านการใช้คำกริยาที่รวมเจตนาด้านลบ โดยหนังสือพิมพ์ไม่ได้กล่าวออกมาโดยตรง ตัวอย่างเช่น

(1) จากการสอบถามทั้งหมดอ้างว่าต้องการเดินทางต่อไปยังประเทศที่สาม แต่ไม่ทราบเส้นทางทำให้เดินหลงอยู่ในป่านาน 4 วัน

(โรฮีนจาชีวิต! 17 นักคำมุนุษย์, 2558)

ตัวอย่าง (1) หนังสือพิมพ์ต้องการสื่อว่าข้อมูลหรือเหตุผลที่ชาวโรฮีนจาบอกแก่เจ้าหน้าที่มีแนวโน้มว่าเป็นความเท็จ เนื่องจากหนังสือพิมพ์เลือกใช้คำกริยา “อ้าง” แทนที่จะใช้คำอื่น ๆ เช่น “แจ้ง” “บอก” เป็นต้น คำว่า “อ้าง” มีความหมายซึ่งบ่งเป็นนัยว่าคำพูดของชาวโรฮีนจาไม่มีความน่าเชื่อถือ เป็นเพียงคำแก้ตัวของผู้กระทำความผิด

² การขีดเส้นใต้ในตัวอย่างเป็นสัญลักษณ์ที่ผู้วิจัยใช้แสดงถึงกลวิธีทางภาษาที่กล่าวถึงในข้อนั้นๆ เท่านั้น

1.2 สภาวะเกิดก่อน (Presupposition)

สภาวะเกิดก่อน เป็นการใช้ภาษาเพื่อสื่อความว่ามีเหตุการณ์บางอย่างเกิดขึ้นก่อนหน้ามาแล้ว จากข้อมูลพบตัวบ่งชี้สภาวะเกิดก่อน คือ คำว่า “อีก” “ยุติ” “เลิก” “ไม่เกิดขึ้นอีก” ดังตัวอย่าง

(2) ทั้งสองประเทศจะเลิกใช้นโยบายผลักดันเรือผู้อพยพซึ่งการลากจูงเรือผู้อพยพออกไปจากน่านน้ำของตนจะไม่เกิดขึ้นอีก

(จวกโรฮีนจา สร้างปัญหา ขอดูหนังไป หน้าที่พักพิง, 2558)

พิจารณาคำ/กลุ่มคำ “เลิก” และ “ไม่เกิดขึ้นอีก” ในตัวอย่าง (2) ทำให้ผู้อ่านเข้าใจว่าก่อนหน้านี้มีการกีดกันชาวโรฮีนจา โดยใช้วิธีการผลักดันและบังคับชาวโรฮีนจาให้ออกไปจากเขตน่านน้ำของประเทศ

1.3 การใช้ตัวบ่งชี้บอกปริมาณเจาะจงแบบไม่ชี้เฉพาะ (Definite non specific pronoun)

ตัวบ่งชี้บอกปริมาณเจาะจงแบบไม่ชี้เฉพาะ คือ คำที่บ่งบอกจำนวนชาวโรฮีนจา แต่ไม่ระบุตัวเลขจำนวนที่ชัดเจน ซึ่งฟาน เดค (Van Dijk, 1991, pp. 184–185) จัดการใช้ลักษณะภาษาเช่นนี้ว่าเป็นการแสดงถึงความคลุมเครือ (Vagueness) จากข้อมูลพบคำว่า “บางส่วน” “ส่วนใหญ่” “บางคน” ดังตัวอย่าง

(3) ถ้าเจ้าหน้าที่หรือคนไทยทำอาหารเอง ชาวโรฮีนจาบางคนจะมีท่าที่ไม่พอใจ โดยอ้างว่าผิดหลักศาสนา

(‘มนัส’ มอบตัวปิดคำโรฮีนจา, 2558)

จากตัวอย่าง (3) พิจารณา คำว่า “บางคน” เป็นคำที่บอกถึงจำนวนชาวโรฮีนจา แต่ไม่สามารถทำให้ผู้อ่านทราบได้แน่ชัดว่าชาวโรฮีนจาที่มีพฤติกรรมหรือแสดงท่าทีดังกล่าวมีจำนวนทั้งสิ้นกี่คน การใช้ถ้อยคำที่ไม่ระบุความถี่ให้ชัดเจนเพียงพอทำให้เกิดความคลุมเครือ ไม่ชัดเจน อีกนัยหนึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้เขียน

ไม่แน่ใจในจำนวนจึงไม่ระบุชี้เฉพาะลงไป แต่ต้องการนำเสนอแก่ผู้อ่าน เนื่องจากเป็นพฤติกรรมที่ไม่ดี

2. กลวิธีทางรูปแบบภาษา (Style)

กลวิธีทางรูปแบบภาษาเป็นลีลาที่นักหนังสือพิมพ์ใช้ในการเขียนข่าวเพื่อถ่ายทอดสถานการณ์หรือเหตุการณ์ข่าวต่างๆ แบ่งออกเป็นกลวิธีทางศัพท์ และกลวิธีทางประโยค โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 กลวิธีทางศัพท์ (Lexical Style)

กลวิธีทางศัพท์ หมายถึง การใช้คำหรือกลุ่มคำในการนำเสนอเรื่องราวต่างๆ เกี่ยวกับชาวโรฮีนจา ซึ่งประกอบด้วย การเรียก การปฏิบัติต่อชาวโรฮีนจา การบอกสภาพชาวโรฮีนจา พฤติกรรมชาวโรฮีนจา และการขยายความ

2.1.1 การเรียก

การเรียกเป็นกลวิธีในการอ้างถึงบุคคลหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ในงานวิจัยนี้พบการอ้างถึงชาวโรฮีนจาและการอ้างถึงสถานที่ที่ชาวโรฮีนจาอาศัยอยู่ ดังนี้

1) ชาวโรฮีนจา สามารถจัดกลุ่มได้ 3 ประเภท

ประเภทที่ 1 กลุ่มชาติพันธุ์

กลุ่มชาติพันธุ์ หมายถึง คำที่บ่งบอกถึงชาติกำเนิดเผ่าพันธุ์ จากข้อมูลพบคำว่า “โรฮิงญา” “โรฮิงยา” “โรฮีนจา” “ชาวโรฮิงญา” “ชาวโรฮิงยา” “ชาวโรฮีนจา” ตัวอย่างเช่น

(4) ‘โรฮีนจา’ แอบหนีสถานคุ้มครอง

(‘โรฮีนจา’ แอบหนีสถานคุ้มครอง, 2558)

ตัวอย่าง (4) เป็นการเรียกชาวโรฮีนจาโดยใช้กลุ่มชาติพันธุ์ซึ่งเป็นกลวิธีหนึ่ง ที่ช่วยเน้นให้ผู้อ่านเห็นว่าชาวโรฮีนจาเป็นคนนอกกลุ่มในสังคมไทย ทำให้เกิดความรู้สึกว่าต้องแบ่งแยกออกจากความเป็นพวกเรา นอกจากนี้ การเรียกกลุ่ม

ชาติพันธุ์ในการรายงานข่าวเกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือความเดือดร้อนวุ่นวาย จัดเป็นการนำเสนอว่าชาวโรฮีนจาทั้งหมดเป็นผู้กระทำความผิด ส่งผลให้ผู้อ่าน มีทัศนคติด้านลบต่อชาวโรฮีนจา

ประเภทที่ 2 สถานภาพ

สถานภาพ คือ การใช้คำ/กลุ่มคำที่บ่งบอกถึงสถานะและบทบาทของชาวโรฮีนจา จากข้อมูลพบ 3 สถานภาพ คือ ผู้อพยพ ผู้เสียหาย และผู้กระทำความผิดกฎหมาย

1) สถานภาพผู้อพยพ จากข้อมูลพบคำว่า “ผู้อพยพ” “ผู้ลี้ภัย” “ผู้อพยพลี้ภัย” ตัวอย่างเช่น

(5) ผู้อพยพต้องถูกนำพาไปไว้ในสถานที่ปลอดภัย

(จวกโรฮีนจา สร้างปัญหา ขอดูหนังไป หนีที่พุกผิง, 2558)

การเรียกชาวโรฮีนจาโดยใช้สถานภาพผู้อพยพ สื่อถึงสิทธิความเป็นมนุษย์ขั้นพื้นฐานตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 ข้อ 14 (1) ทุกคนมีสิทธิที่จะแสวงหาและที่จะได้ที่ลี้ภัยในประเทศอื่นจากการประหัตประหาร (กระทรวงการต่างประเทศ, 2551, น. 24) การออกเดินทางของชาวโรฮีนจาจากถิ่นฐานเดิมไปยังประเทศต่างๆ เป็นสิ่งที่พึงกระทำได้ตามหลักสิทธิมนุษยชน จากข้อมูลส่วนใหญ่พบคำบอกสถานภาพผู้อพยพปรากฏร่วมกับเนื้อความที่เกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือ แสดงให้เห็นว่าความช่วยเหลือจากประเทศต่างๆ เป็นการช่วยเหลือตามหลักมนุษยธรรมในฐานะที่ชาวโรฮีนจาเป็นผู้อพยพ เช่น การนำไปอยู่ในสถานที่ที่ปลอดภัย ดังในตัวอย่าง (5)

2) สถานภาพผู้เสียหาย จากข้อมูลพบคำว่า “เหยื่อ” “เหยื่อโรฮิงญา” “เหยื่อโรฮีนจา” “เหยื่อชาวโรฮิงญา” “เหยื่อชาวโรฮีนจา” “เหยื่อผู้ถูกค้ำมนุษย์” “เหยื่อค้ำมนุษย์” “เหยื่อค้ำมนุษย์ชาวโรฮิงญา” “เหยื่อค้ำมนุษย์ชาวโรฮีนจา” “เหยื่อการค้ำมนุษย์ชาวโรฮีนจา” “เหยื่อขบวนการค้ำมนุษย์” “ผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์” ซึ่งมักปรากฏร่วมกับการเรียกกลุ่มชาติพันธุ์ ตัวอย่างเช่น

(6) ค่ายนรกในไทยและมาเลย์มีละเมิดทางเพศเหยื่อค้ามนุษย์

(พล.ท.มนัสเป็ดใจโต้ข้อหา ไม่เกี่ยวเงินโรฮิงยา, 2558)

จากข้อมูลคำหลักที่ปรากฏเป็นจำนวนมาก คือ คำว่า “เหยื่อ” ซึ่งหมายถึง “ผู้รับเคราะห์” ชาวโรฮิงจาที่มีสถานภาพเป็นผู้เสียหาย กล่าวคือ ชาวโรฮิงจาได้รับความเดือดร้อนและความทุกข์จากการกระทำของกลุ่มขบวนการค้ามนุษย์ จากตัวอย่าง (6) เห็นได้ว่านอกจากการถูกขายเป็นแรงงานทาส ชาวโรฮิงจายังถูกกระทำ ความรุนแรง คือ การละเมิดทางเพศด้วย

3) สถานภาพผู้กระทำผิดกฎหมาย จากข้อมูลพบกลุ่มคำ “ผู้ลักลอบเข้าเมือง โดยผิดกฎหมาย” “คนหลบหนีเข้าเมืองชาวโรฮิงญา” “คนหลบหนีเข้าเมืองชาวโรฮิงยา” “ชาวโรฮิงยาหนีเข้าเมือง” ซึ่งมักปรากฏร่วมกับการเรียกกลุ่มชาติพันธุ์

(7) จุดพักชั่วคราวนี่เป็นที่พักของ คนหลบหนีเข้าเมืองชาวโรฮิงยา

(แต่งผบก. 13 พตอ. – ดต.เช่นโรฮิงยา, 2558)

การกระทำผิดกฎหมายของชาวโรฮิงจาคือการเดินทางเข้าประเทศโดยไม่ได้เข้ามาตามช่องทางกฏหมายคนเข้าเมืองอย่างถูกต้อง ซึ่งถือเป็นการเข้าเมืองผิดกฎหมายตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522³ จากตัวอย่าง (7) พิจารณาคำว่า “หลบหนี” เห็นได้ว่าเป็นคำที่มีความหมายไปในทางไม่ดี เป็นการกระทำที่แอบทำโดยไม่ให้ผู้อื่นรู้เห็น แสดงถึงความไม่บริสุทธิ์ใจ การเรียกชาวโรฮิงจาโดยใช้คำบอกสถานภาพผู้กระทำผิดกฎหมาย เป็นการจัดชาวโรฮิงจาให้อยู่ในกลุ่มบุคคลไม่พึงประสงค์ ไม่น่าไว้วางใจ

³ พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 11 ความว่า บุคคลซึ่งเดินทางเข้ามาในหรือออกไปนอกราชอาณาจักรจะต้องเดินทางเข้ามาหรือออกไปตามช่องทาง ด่านตรวจคนเข้าเมือง เขตท่าสถานี หรือท้องที่และตามกำหนดเวลา (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2558, น. 10)

ประเภทที่ 3 นามนัย

นามนัยคือการใช้คำ/กลุ่มคำอ้างถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยสิ่งที่ใช้อ้างถึงและสิ่งที่ถูกอ้างถึงต้องมีความเกี่ยวข้อง สัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดกัน (Kövecses, 2010, p. 173) จากข้อมูลพบการใช้นามนัยในการเรียกชาวโรฮีนจาคือคำว่า “มนุษย์เรือ”

(8) รัฐบาลเมียนมาส่งทีมช่วยมนุษย์เรือตกค้างในทะเล

(เจอใหม่ 30 หลุมศพชาว ‘โรฮีนจา’, 2558)

จากตัวอย่าง (8) หนังสือพิมพ์ใช้คำว่า “มนุษย์เรือ” เพื่ออ้างถึงชาวโรฮีนจา เนื่องจากชาวโรฮีนจาและเรือมีความเกี่ยวข้องกันอย่างใกล้ชิดในลักษณะผู้ใช้และสิ่งของ กล่าวคือ ชาวโรฮีนจาใช้เรือเป็นพาหนะในการเดินทาง จึงสรุปได้ว่าคำว่า “มนุษย์เรือ” เป็นการใช้นามนัยสิ่งของอ้างถึงผู้ใช้ (AN OBJECT USED FOR THE USER)

2) **สถานที่อยู่ชาวโรฮีนจา** สามารถจัดกลุ่มได้ 2 ประเภท

ประเภทที่ 1 สถานที่พัก

สถานที่พัก หมายถึง สถานที่ซึ่งได้จัดเตรียมไว้สำหรับชาวโรฮีนจา โดยให้ความสงเคราะห์ด้านอาหารและที่อยู่อาศัย จากข้อมูลพบคำ/กลุ่มคำ “สถานที่พักพิง” “ศูนย์พักพิง” “ที่พักพิง” “ที่พัก” “ค่ายพัก” “ค่ายพักพิง” “แคมป์ที่พัก” “แคมป์พักพิง” “สถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์” ดังตัวอย่าง

(9) ชาวโรฮีนจากร้องขอความไม่สงบขึ้นในค่ายพักพิง

(‘มันส์’ มอบตัวปิดคำโรฮีนจา, 2558)

คำว่า “พักพิง” หมายถึง อาศัยชั่วคราว (ราชบัณฑิตยสภา, 2556) ดังนั้นตัวอย่าง (9) คำว่า “ค่ายพักพิง” จึงเป็นคำเรียกสถานที่อยู่ชาวโรฮีนจาที่มีความหมายไปในเชิงบวก สื่อให้เห็นว่าหน่วยงานต่างๆ ให้ความช่วยเหลือบรรเทาทุกข์แก่ชาวโรฮีนจา ให้ได้มีที่อยู่อาศัย อาหาร และมีความปลอดภัยทั้งด้านร่างกายและ

จิตใจ อย่างไรก็ตาม จากตัวอย่าง (9) พบว่าบริบทที่ปรากฏเป็นพฤติกรรมของชาวโรฮีนจาที่ไม่พึงประสงค์คือการก่อความไม่สงบ เห็นได้ว่าผู้เขียนพยายามสื่อความว่า แม้ชาวโรฮีนจาจะได้รับการช่วยเหลือแต่ยังสร้างความเดือดร้อนให้แก่ผู้ดูแล

ประเภทที่ 2 สถานที่คุมขัง

สถานที่คุมขัง หมายถึง สถานที่ซึ่งชาวโรฮีนจาถูกกักกันและควบคุมตัวโดยขบวนการค้ำมนุษย์ จากข้อมูลพบคำ/กลุ่มคำ “ค่ายกักกัน” “แคมป์กักกัน” “แคมป์กักตัว” “ค่ายนรก” “แคมป์นรก” ตัวอย่างเช่น

(10) ชาวโรฮีนจาหนีค่ายกักกันมาขอความช่วยเหลือจากชาวบ้าน

(5 เลือ สภ.ปาดังเบซาร์โดนแดง เช่นหลุมศพโรฮีนจา, 2558)

จากตัวอย่าง (10) คำว่า “ค่ายกักกัน” สื่อให้เห็นว่าชาวโรฮีนจาอยู่ในลักษณะถูกกักขัง ควบคุมตัว เห็นได้ว่าการเรียกสถานที่อยู่ชาวโรฮีนจาในลักษณะสถานที่คุมขังสื่อความหมายไปในเชิงลบซึ่งตรงข้ามกับ “สถานที่พัก” อย่างชัดเจน กล่าวคือเป็นสถานที่ที่ชาวโรฮีนจาอยู่ด้วยความทุกข์ทรมาน ถูกบังคับควบคุม ไม่ได้รับความเมตตาปรานี

2.1.2 การปฏิบัติต่อชาวโรฮีนจา

การปฏิบัติต่อชาวโรฮีนจา คือ พฤติกรรมที่กลุ่มบุคคลหรือหน่วยงานต่างๆ กระทำต่อชาวโรฮีนจา แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

1) การให้ความช่วยเหลือ

การให้ความช่วยเหลือ คือ การกระทำใดๆ ที่ชาวโรฮีนจาได้รับจากบุคคลหรือหน่วยงานต่างๆ ให้พ้นจากความทุกข์หรือความไม่สบายกาย ไม่สบายใจ จากข้อมูลพบคำ/กลุ่มคำ “ช่วย” “ได้ช่วยเหลือ” “จัดตั้ง...ให้” “จัดหา...ให้แก่” “จัด...แก่” “ให้...แก่” “มอบ...ให้...” “ส่ง...ให้” “นำ...มอบให้” “นำ...ไปมอบให้” “นำ...ไปส่งให้” “รับ...ขึ้นฝั่ง” “รับ...ไปดูแล” “รับ” “ดูแล” “ซ่อมแซมเรือ” “รักษาพยาบาล” ดังตัวอย่าง

(11) ทหารเรือช่วยซ่อมแซมเรือให้ผู้อพยพที่ลอยลำใกล้เกาะหลีเป๊ะ
(พม่าเมิน 15 ปท. ถกโรฮิงยา, 2558)

(12) กองทัพเรือพม่าช่วย 208 โรฮิงยา ขึ้นฝั่ง โดยมอบอาหาร-น้ำให้
(บี๊กป้อมถกอินโด ลุยแก่ 'โรฮิงยา', 2558)

จากตัวอย่าง (11) ชาวโรฮิงจาได้รับการซ่อมแซมเรือเพื่อให้การเดินทางดำเนินต่อไปได้ ตัวอย่าง (12) กองทัพเรือพม่าช่วยเหลือชาวโรฮิงจาโดยรับขึ้นฝั่งและมอบอาหารและน้ำ เพื่อให้ชาวโรฮิงจาได้พักและมีกำลังร่างกาย โดยการกระทำซึ่งเป็นการให้ความช่วยเหลือดังกล่าวล้วนมีส่วนทำให้ความทุกข์ของชาวโรฮิงจาบรรเทาเบาบางลง เห็นได้ว่าผู้ที่มีบทบาทสำคัญในประเด็นการให้ความช่วยเหลือคือ หน่วยงาน องค์กร หรือประเทศต่างๆ ทำให้เห็นว่าชาวโรฮิงจาเป็นผู้ที่ไม่มีความสามารถในการช่วยเหลือตัวเองได้

2) การกีดกัน

การกีดกัน คือ การกระทำใดๆ ที่เป็นการป้องกันไม่ให้ชาวโรฮิงจาเข้ามาในเขตแดน รวมถึงความพยายามในการส่งชาวโรฮิงจาออกนอกประเทศ จากข้อมูลพบคำ/กลุ่มคำ “ผลักดัน” “ถูกผลักออก” “สกัดกั้น” “ถูกสกัด” “ไม่ให้ขึ้นฝั่ง” “ไม่ให้เข้า” “ไม่ให้รูกล้ำเข้ามา” “ขับไล่” “ลากจูง... ออกไป” “ส่ง... กลับ” ตัวอย่างเช่น

(13) บางประเทศจะใช้อาวุธปืนในการยิงขับไล่ไม่ให้เข้าไปในน่านน้ำ
(ช่วยอีก 106 โรฮิงจา ถูกปล่อยเกาะ, 2558)

(14) รัฐบาลเมียนมาตั้งเป้าว่าจะส่งตัวผู้อพยพกลับ
(รวบรวมอีก 2 คำชาวโรฮิงจา, 2558)

ตัวอย่าง (13) เป็นการขับไล่ไม่ให้ชาวโรฮิงจาเข้ามาในเขตประเทศที่น่าสนใจ คือ การใช้อาวุธสงครามกับชาวโรฮิงจาที่ส่วนใหญ่มีสภาพอ่อนแอ ไม่มีทางสู้ แสดงให้เห็นว่าชาวโรฮิงจาไม่เป็นที่ต้อนรับของประเทศต่างๆ และแม้ว่าบางกลุ่ม

จะได้ขึ้นฝั่ง แต่ประเทศผู้รับมีความพยายามในการส่งตัวกลับ ดังตัวอย่าง (14) ที่ต้องการให้ชาวโรฮีนจาออกไปให้พ้นจากประเทศ

3) การใช้ความรุนแรง

การใช้ความรุนแรง คือ การปฏิบัติของขบวนการค้ำมนุษย์ที่ทำให้ชาวโรฮีนจาเกิดความเสียหาย ได้รับความทุกข์ทรมานทางร่างกายและจิตใจ จากข้อมูลพบการกระทำ ได้แก่ “ตี” “ทุบตี” “ซ้อม” “ทารุณ” “ยิง” “ฆ่า” “สังหาร” “ข่มขืน” “ขี้กาม” “ละเมิดทางเพศ” “ลักพาตัว” เช่น

(15) โรฮิงยา 800 คน โดนทารุณทั้งใช้ไม้ทุบตี-ยิงทั้ง

(ท่านจุฬาฯ เป็นห่วงโรฮิงยา, 2558)

(16) กระจกที่อยู่บนทะเลผู้หญิงชาวโรฮิงยาได้ถูกลูกเรือข่มขืน

(สมยศถก ผบ.มาเลย์ ลุยปราบ, 2558)

จากตัวอย่าง (15) ชาวโรฮีนจาถูกทรมานร่างกายด้วยการทุบตีและยิง ส่วนตัวอย่าง (16) หญิงชาวโรฮีนจาถูกข่มขืน เห็นได้ว่าความรุนแรงที่ชาวโรฮีนจาเป็นฝ่ายถูกกระทำ เป็นการถูกทำร้ายทั้งทางร่างกายและจิตใจ และจากข้อมูลพบถึงขั้นที่ทำให้ชาวโรฮีนจาเสียชีวิต

4) การจับกุมและควบคุมตัว

การจับกุมและควบคุมตัว คือ การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อจัดการกับชาวโรฮีนจาที่มีพฤติกรรมไม่ดี จากข้อมูลพบคำว่า “ล่า” “ไล่ล่า” “ค้นหา” “เร่งหา” “ติดตามตัว” “เร่งติดตาม” “ควบคุมตัว” “จับ” “จับกุม” “สกัดจับ” ดังตัวอย่าง

(17) ตร. ล่า 11 โรฮีนจาแหกศูนย์พักพิง

(ตร. ล่า 11 โรฮีนจาแหกศูนย์พักพิง, 2558)

จากตัวอย่าง (17) พิจารณา คำว่า “ล่า” เห็นได้ว่าเป็นคำกริยาที่ใช้กับผู้ร้าย หรือผู้กระทำความผิด ซึ่งการกระทำความผิดของชาวโรฮีนจาปรากฏในเนื้อความ คือ การแหกและหลบหนีออกจากที่พักพิง กลวิธีนี้เน้นให้ผู้อ่านเห็นว่าชาวโรฮีนจามีพฤติกรรมไม่ดี นอกจากเป็นภาระที่แต่ละประเทศต้องให้การดูแลแล้ว ยังสร้างปัญหาความเดือดร้อนให้แก่ผู้ดูแลอีก

2.1.3 สภาพของชาวโรฮีนจา

สภาพของชาวโรฮีนจา คือ การใช้คำ/กลุ่มคำที่บ่งบอกถึงสภาวะทางร่างกายของชาวโรฮีนจาที่เกิดการขาดแคลนอาหาร การเดินทาง การถูกทำร้ายจากขบวนการค้ำมนุษย์ จากข้อมูลพบคำว่า “อดอยาก” “อดอาหาร” “หิวโหย” “หิว” “อดโรย” “อ่อนแอ” “อ่อนล้า” “อ่อนแรง” “อ่อนเพลีย” “ไม่มีเรี่ยวแรง” “เดินแทบไม่ไหว” “มอมแมม” “ป่วย” “ไม่สบาย” “ตาย” “เสียชีวิต” ตัวอย่างเช่น

(18) กลุ่มผู้ลี้ภัยมีสภาพอดโรยและอ่อนแรงเดินแทบไม่ไหว

(ผงะ 139 หลุมศพ ในมาเลย์, 2558)

จากตัวอย่าง (18) คำว่า “อดโรย” “อ่อนแรง” และ “เดินแทบไม่ไหว” บรรยายให้เห็นสภาวะทางร่างกายของชาวโรฮีนจาซึ่งอยู่ในสภาวะอ่อนแอมาก ซึ่งเกิดจากการเดินทางและการขาดแคลนอาหาร สภาพของชาวโรฮีนจาที่หนังสือพิมพ์กล่าวถึงส่วนใหญ่เป็นสภาพที่ไม่ดี น่าเวทนา ทำให้เห็นว่าชาวโรฮีนจาเป็นผู้มีความทุกข์ยากลำบาก จำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือ

2.1.4 พฤติกรรมชาวโรฮีนจา

พฤติกรรมชาวโรฮีนจา คือ การกระทำของชาวโรฮีนจา โดยพฤติกรรมที่ปรากฏเด่นชัดในการรายงานข่าวแบ่งได้ 2 ประเภท คือพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความเสียหาย และพฤติกรรมร้องขอ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ประเภทที่ 1 การก่อให้เกิดความเสียหาย

การก่อให้เกิดความเสียหาย คือ การกระทำของชาวโรฮีนจาที่สร้างความเดือดร้อนและก่อให้เกิดปัญหาต่อบุคคลอื่น จากข้อมูลพบคำ/กลุ่มคำ “ลักลอบ” “หนี” “หลบหนี” “แหก” “ก่อกบฏ” “ก่อจลาจล” “ก่อความไม่สงบ” “ประท้วง” “โวยวาย” “ทุบทำลาย” “แย่งอาหาร” “ต่อสู้กัน” “ฆ่ากัน” ตัวอย่างเช่น

(19) กลุ่มชาวโรฮีนจาซึ่งมีผู้หญิง 5 คนเป็นแกนนำ รวมตัวประท้วงปิดไฟ พร้อมทั้งทุบทำลายประตูหน้าต่างของเรือนนอน

(พล.ท.มนัสเป็ดใจได้ข้อหา ไม่เกี่ยวเงินโรฮีนจา, 2558)

จากตัวอย่าง (19) การประท้วงและทุบทำลายข้าวของทำให้เกิดความไม่สงบและความเสียหายต่อทรัพย์สิน จากข้อมูลเห็นได้ว่าชาวโรฮีนจาไม่เพียงเป็นฝ่ายถูกกระทำความรุนแรงเท่านั้น แต่ชาวโรฮีนจาเป็นฝ่ายที่มีพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลอื่นเช่นเดียวกัน ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวเป็นสิ่งที่สร้างปัญหาและความเดือดร้อนให้แก่ผู้ดูแลเป็นอย่างมาก

ประเภทที่ 2 การร้องขอ

การร้องขอ คือ การแสดงออกของชาวโรฮีนจาเพื่อให้หน่วยงานหรือประเทศต่าง ๆ ให้อะไรที่ชาวโรฮีนจาปรารถนา จากข้อมูลพบคำว่า “เรียกร้อง” “ขอ” “วิงวอน” ดังตัวอย่าง

(20) ขอดูหนังไป

(จวกโรฮีนจา สร้างปัญหา ขอดูหนังไป หนีที่פקพิง, 2558)

จากตัวอย่าง (20) เป็นการร้องขอเรื่องที่ไม่เหมาะสมในบางสถานการณ์ คือ การขอดูสื่อลามกอนาจาร ซึ่งพฤติกรรมร้องขอเช่นนี้ทำให้ชาวโรฮีนจาถูกมองว่าไม่สมควรได้รับการช่วยเหลือดูแล

2.1.5 การขยายความ

การขยายความ คือ การใช้คำ/กลุ่มคำทำหน้าที่ขยายคำหลักเพื่อบ่งชี้ลักษณะต่างๆ จากข้อมูลพบ “หนัก” “ชม” “ไซ” “กระหน่ำ” “เป็นอย่างดี” “ด้วยความเมตตา” “อย่างไร้ความปราณี” “อย่างดุเดือด” “อย่างบ้าคลั่ง” “อย่างไร้จุดหมาย” “อย่างไร้ทิศทาง” ตัวอย่างเช่น

(21) ผู้อพยพต้องถูกนำพาไปไว้ในสถานที่ปลอดภัย ได้รับการดูแลด้วยความเมตตา
(จวกโรฮีนจา สร้างปัญหา ขอดูหนังสือ หน้าที่พักพิง, 2558)

(22) กลุ่มชาวโรฮีนจาในศูนย์อพยพได้ต่อสู้กันอย่างดุเดือด เพื่อแย่งชิงอาหารที่เหลืออยู่
(สลดผู้อพยพโรฮีนจา แย่งอาหารฆ่ากันตาย, 2558)

จากตัวอย่าง (21) กลุ่มคำ “ด้วยความเมตตา” เป็นการขยายความการให้ความช่วยเหลือชาวโรฮีนจา ส่วนตัวอย่าง (22) คำว่า “อย่างดุเดือด” เป็นการขยายความพฤติกรรมของชาวโรฮีนจาที่ก่อให้เกิดความเสียหาย กลวิธีการขยายความทำให้ผู้อ่านเห็นภาพสถานการณ์ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น และช่วยกระตุ้นอารมณ์ให้รู้สึกสะเทือนใจ อย่างไรก็ตาม พบว่าการขยายความในแง่มุมมองด้านบวกเป็นเนื้อหาที่นำเสนอการปฏิบัติของหน่วยงานหรือประเทศต่างๆ ในการช่วยเหลือชาวโรฮีนจา โดยเน้นให้ผู้อ่านรู้สึกที่ชาวโรฮีนจาได้รับการช่วยเหลือดูแลเป็นอย่างดี ในขณะที่การขยายความในแง่มุมมองด้านลบเป็นเนื้อหาที่นำเสนอเกี่ยวกับพฤติกรรมของชาวโรฮีนจา

2.2 กลวิธีทางโครงสร้าง (Syntactic Style)

กลวิธีทางโครงสร้าง คือ กลวิธีที่หนังสือพิมพ์เลือกใช้ประโยคที่มีลักษณะเฉพาะเพื่อสื่อความหรือเน้นให้อ่านเกิดความสนใจในส่วนที่ต้องการ รูปแบบประโยคที่ปรากฏเด่นชัดในการรายงานข่าวชาวโรฮิงจา มี 2 รูปแบบ

2.2.1 ประโยคกรรมวาจก

ประโยคกรรมวาจก คือ ประโยคที่ประธานมีบทบาททางความหมายเป็นผู้ได้รับผลของการกระทำ หรือเป็นสิ่งที่เปลี่ยนสภาพ เปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งเป็นผลจากกริยาของประโยค (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2553, น. 176) จากการวิเคราะห์พบคำแสดงกรรมวาจก 3 คำ คือ “ถูก” “โดน” และ “ได้รับ” ตัวอย่างเช่น

(23) ชาวโรฮิงยาถูกจับตัวเรียกค่าไถ่ใน อ.หัวไทร และโดนกลุ่มคนร้ายสังหารเสียชีวิต
(ท่านจุฬาราช เป็นห่วงโรฮิงยา, 2558)

(24) ชาวโรฮิงญาที่ตกเป็นเหยื่อค้ำมนุษย์ 63 คนนั้น ขณะนี้ได้รับการดูแลเป็นอย่างดี
(ค้ำมนุษย์มอบตัวอีก 2, 2558)

พิจารณาตัวอย่าง (23)–(24) ชาวโรฮิงจาซึ่งเป็นประธานของประโยคเป็นผู้รับผลของการกระทำที่มีทั้งด้านลบและด้านบวก ตัวอย่าง (23) พบว่าคำแสดงกรรมวาจก “ถูก” และ “โดน” ปรากฏร่วมกับคำกริยาที่มีความหมายด้านลบ คือ “ถูกจับตัวเรียกค่าไถ่” และ “โดนสังหาร” เป็นการกระทำความรุนแรง ส่วนตัวอย่าง (24) คำแสดงกรรมวาจก “ได้รับ” ปรากฏร่วมกับคำกริยาที่มีความหมายด้านบวก คือคำว่า “ได้รับการดูแล” เกี่ยวข้องกับการให้ความช่วยเหลือ

2.2.2 ประโยคที่มีเนื้อความขัดแย้ง

ประโยคที่มีเนื้อความขัดแย้ง คือ ประโยคความรวมที่มีเนื้อความตรงข้ามกันหรือประโยคแสดงเงื่อนไข โดยมีสันธาน “แต่” “ถ้า” เป็นตัวเชื่อม ดังตัวอย่าง

(25) มาเลย์-อินโดฯ ออกแถลงการณ์ร่วมพร้อมให้ที่พัก 7 พันคนลอยเคว้งกลางทะเล แต่ภายใน 1 ปี ต้องส่งกลับเมียนมา

(จวกโรฮีนจา สร้างปัญหา ขอहुหนึ่งปี หนีที่พัคพิง, 2558)

จากตัวอย่าง (25) พบว่าที่มีเนื้อความขัดแย้งปรากฏในนโยบายการให้ความช่วยเหลือชาวโรฮีนจาซึ่งดูเหมือนว่าเป็นการยอมให้ชาวโรฮีนจาเข้ามาในประเทศและให้การช่วยเหลือดูแล อย่างไรก็ตาม นโยบายดังกล่าวของประเทศต่างๆ มักปรากฏเงื่อนไขกำหนดเสมอ เช่น กำหนดระยะเวลาการพักอยู่ในประเทศที่ 2-3 กำหนดจำนวนผู้อพยพที่สามารถรับดูแลได้ เป็นต้น แสดงให้เห็นว่าการช่วยเหลือที่ชาวโรฮีนจาได้รับไม่ใช่การช่วยเหลือแบบถาวร ไม่ได้มีจุดประสงค์ในการแก้ปัญหาอย่างแท้จริง แต่เป็นเพียงการให้ความดูแลแค่ชั่วคราวเท่านั้น

3. กลวิธีอุปลักษณ์

อุปลักษณ์ หมายถึง รูปภาษาที่ใช้เปรียบเทียบ โดยการนำคำศัพท์ในวงความหมายหนึ่งมาใช้กับสิ่งที่ต้องการเปรียบเทียบ (จันทิม่า อังคพณชกิจ, 2557, น. 161) จากข้อมูลพบคำศัพท์ในวงความหมายสินค้า เช่น “ขาย” “ลำเลียง” “ขนถ่าย” “เคลื่อนย้าย” “จัดส่ง” “ส่งต่อ” ดังตัวอย่าง

(26) ฐุภิกจนายหน้าพาชาวโรฮีนจาเพื่อนำไปขายเป็นแรงงานทาส

(ค่ายกักกัน ‘โรฮีนจา’ ฝุดันบร้อยแห่งในพื้นที่, 2558)

(27) แก๊งค้ำมนุษย์เร่ลำเลียงชาวโรฮีนจาออกนอกประเทศไทย

(หมายจับโกโต้ง ฮ.บินคัน ไล่ล่าค้า ‘โรฮีนจา’, 2558)

จากตัวอย่าง (26)-(27) เห็นได้ว่าชาวโรฮีนจาถูกเปรียบเทียบเป็นสินค้า หนังสือพิมพ์เลือกใช้คำกริยาในวงความหมายสินค้า คือ “ขาย” และ “ลำเลียง” และกรรมของประโยค คือ ชาวโรฮีนจาที่เป็นเพื่อนมนุษย์ร่วมโลกแต่กลับถูกซื้อขายไม่ต่างจาก

สินค้า แสดงให้เห็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดกับชาวโรฮีนจาโดยขบวนการ
ค้ำมนุษย์

นอกจากนี้ พบคำกริยาในวงความหมายพิธีกรรม คือ “เซ่น” และ “สังเวย”
ดังตัวอย่าง

(28) ผบ.ตร.ลั่นเตรียมเซ็นย้ายฟ้าผ่าผู้การสตูล-5 เสือโรงพัก พร้อม ตชด. เซ่นโรฮิงญา
(สมยศธัม! ฟัน ผบก. เซ่นโรฮิงญา, 2558)

(29) สอบนายอำเภอ เต็ง 2 ปลัด สังเวย ‘โรฮีนจา’
(สอบนายอำเภอ เต็ง 2 ปลัด สังเวย ‘โรฮีนจา’, 2558)

พิจารณาตัวอย่าง (28) และ (29) เป็นการเลือกใช้คำกริยาในวงความหมาย
พิธีกรรม คำว่า “เซ่น” และ “สังเวย” เป็นคำที่ใช้ในพิธีกรรมเกี่ยวกับเทพหรือ
สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เชื่อว่ามีอำนาจสามารถให้คุณให้โทษแก่ผู้บูชาได้ หนังสือพิมพ์ใช้
กลวิธีนี้เพื่อเสียดสี เนื่องจากความเป็นจริงชาวโรฮีนจาที่ถูกกล่าวถึงในข่าวเป็นเพียง
ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของขบวนการค้ำมนุษย์จนถึงแก่ความตาย

สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่าหนังสือพิมพ์ไทยเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการรายงาน
ข่าวชาวโรฮีนจา โดยแบ่งได้ 3 กลวิธีหลัก ได้แก่ 1) กลวิธีทางความหมาย 2) กลวิธี
ทางรูปแบบภาษา และ 3) กลวิธีอุปลักษณ์

จากการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่ปรากฏทำให้เห็นว่าหนังสือพิมพ์นำเสนอ
ชาวโรฮีนจาออกมา 2 มุมมอง คือ ชาวโรฮีนจาเป็นกลุ่มคนที่มีพฤติกรรมไม่ดี
สร้างความเดือดร้อน จึงเป็นกลุ่มคนที่ไม่มีความต้องการ หนังสือพิมพ์นำเสนอ
มุมมองนี้ผ่านกลวิธีทางภาษา 6 กลวิธีย่อย ดังนี้ 1) ความหมายขี้บ่งเป็นนัย โดย
ใช้คำว่า “อ้าง” เพื่อสื่อความว่าคำกล่าวนั้นๆ เป็นคำแก้ตัวของผู้กระทำความผิด
2) สภาวะเกิดก่อนที่สื่อความว่าก่อนหน้ามีการบังคับให้ชาวโรฮีนจาออกนอก

ประเทศ 3) การเรียกชาวโรฮีนจาโดยกล่าวถึงสถานภาพผู้กระทำผิดกฎหมาย 4) การปฏิบัติต่อชาวโรฮีนจาที่เป็นการกีดกันไม่ให้เข้าประเทศ 5) การปฏิบัติต่อชาวโรฮีนจาที่เป็นการจับกุมและควบคุมตัว ซึ่งเป็นผลจากพฤติกรรมที่ไม่ดีของชาวโรฮีนจา และ 6) พฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความเสียหาย นอกจากนี้ ความคลุมเครือจากการใช้ตัวบ่งชี้บอกปริมาณเจาะจงแบบไม่ชี้เฉพาะ คำว่า “บางส่วน” “ส่วนใหญ่” “บางคน” ในการกล่าวถึงจำนวนชาวโรฮีนจาที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ทำให้ผู้อ่านไม่ทราบจำนวนที่แน่ชัดและอาจคิดว่าชาวโรฮีนจาจำนวนมากหรือทั้งหมดมีพฤติกรรมที่ไม่ดีดังกล่าว กลวิธีนี้แสดงให้เห็นว่าผู้เขียนไม่แน่ใจในจำนวนแต่ต้องการนำเสนอแก่ผู้อ่าน เพราะเป็นเรื่องไม่ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษดาวรรณ หงส์ลดารมภ์ (2543, น. 11-48) ที่ศึกษาอุดมการณ์เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยที่แฝงอยู่ในวาทกรรมหนังสือพิมพ์ไทย โดยพบว่าหนังสือพิมพ์มักเลือกนำเสนอข่าวชนกลุ่มน้อยในประเด็นด้านลบ เช่น ชาวม้งค้ายาบ้า ชาวกะเหรี่ยงบุกรุกป่าสงวน เป็นต้น มากกว่าการนำเสนอในด้านบวก

ส่วนอีกมุมมองหนึ่งหนังสือพิมพ์นำเสนอว่าชาวโรฮีนจาเป็นกลุ่มคนที่น่าสงสาร มีความทุกข์ยากลำบาก จึงจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือ พบจากกลวิธีทางภาษา 8 กลวิธีย่อย ดังนี้ 1) การเรียกชาวโรฮีนจาโดยกล่าวถึงสถานภาพผู้เสียหาย ซึ่งมีคำสำคัญที่พบ คือ คำว่า “เหยื่อ” 2) การเรียกสถานที่อยู่ชาวโรฮีนจาโดยใช้คำ/กลุ่มคำที่สื่อถึงสถานที่พักเพื่อสื่อให้เห็นว่าชาวโรฮีนจาได้รับความเมตตาจากหน่วยงานต่างๆ โดยให้การช่วยเหลือด้านที่พักอาศัย 3) การเรียกสถานที่อยู่ชาวโรฮีนจาโดยใช้คำ/กลุ่มคำที่สื่อถึงสถานคุ้มครอง สื่อความว่าเป็นสถานที่ที่อยู่ด้วยความทุกข์ทรมาน 4) การปฏิบัติต่อชาวโรฮีนจาที่เป็นการให้ความช่วยเหลือ 5) การปฏิบัติต่อชาวโรฮีนจาที่เป็นการใช้ความรุนแรง 6) สภาพของชาวโรฮีนจาซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในสภาวะที่ลำบาก น่าเวทนา เช่น “หิวโหย” “มอมแมม” “ไม่สบาย” เป็นต้น 7) ประโยคกรรมวาจกที่ชาวโรฮีนจาเป็นผู้รับผลของการกระทำ ซึ่งมีคำแสดงกรรมวาจก “ถูก” และ “โดน” ปราบกฏหน้าคำกริยาของประโยค และ 8) กลวิธีอุปลักษณ์ซึ่งพบคำศัพท์ในวงความหมายสินค้าเพื่อเปรียบเทียบชาวโรฮีนจาว่าเป็นสินค้าและพบคำศัพท์ในวงความหมายพิธีกรรม เพื่อเป็นเสียดสีชาวโรฮีนจา

เนื่องจากในความเป็นจริงชาวโรฮีนจาที่ถูกกล่าวถึงในข่าวเป็นเพียงผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของขบวนการค้ามนุษย์จนถึงแก่ความตาย ไม่ใช่สิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือเทพ เทวดาที่จะต้องมีใครเอาของมาเช่นสังเวद्यตามข่าว

ข้อมูลที่สื่อมวลชนนำเสนอ ไม่ใช่เพียงการสะท้อนภาพความเป็นจริงอย่างที่มักเข้าใจกัน แต่เป็นการสร้างภาพความเป็นจริงในแบบต่างๆ ให้เกิดขึ้นตามความสนใจหรือวัตถุประสงค์ของสื่อซึ่งเป็นผู้สร้างภาพความเป็นจริงนั้นๆ (Fairclough, 1995, pp. 103–104) เช่นเดียวกับข่าวชาวโรฮีนจาซึ่งเป็นการรายงานข่าวและเป็นการนำเสนอข้อเท็จจริงผ่านมุมมองของสื่อด้วย กลวิธีทางภาษาถูกใช้เป็นเครื่องมือที่สื่อหนังสือพิมพ์ใช้ถ่ายทอดความคิดไปสู่ผู้อ่าน ดังนั้นหากผู้อ่านรับสารโดยไม่พิจารณาไตร่ตรองข่าวสารที่ได้รับ อาจถูกครอบงำได้ในที่สุด ผลการวิจัยของภรณ์โสภณ มหาวงศ์ทอง และศิริพร ปัญญาเมธิกุล (2558, น. 88) ศึกษาการนำเสนอความรุนแรงในพาดหัวข่าวอุทกภัย ปี พ.ศ. 2554 และ 2555 ในหนังสือพิมพ์ไทย ผลการวิจัยสนับสนุนว่าหนังสือพิมพ์มีอิทธิพลครอบงำความคิดของคนส่วนใหญ่ในสังคมให้เชื่อและคล้อยตามได้เป็นอย่างมาก เห็นได้จากตัวอย่างพาดหัวข่าว “คนกรุงผวนน้ำท่วม! ดุนอาหาร แห่ซื้อห้างแทบแตก” ซึ่งเป็นการบรรยายพฤติกรรมของประชาชนหลังจากรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วม ส่วนอิทธิพลของหนังสือพิมพ์กรณีชาวโรฮีนจา คือกระแสการต่อต้านชาวโรฮีนจาที่เกิดขึ้นในประเทศไทยจนกลายเป็นอคติทางชาติพันธุ์ ทั้งๆ ที่การรับผู้อพยพมิขัดอื้อไม่แน่นอน เช่น เพิ่มฐานแรงงานภายในประเทศทำให้เศรษฐกิจเติบโตและขับเคลื่อนไปได้ เพิ่มจำนวนประชากรในประเทศที่ประสบกับภาวะขาดแคลนประชากร เป็นต้น

บรรณานุกรม

- กระทรวงการต่างประเทศ. (2551). *ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน*. กรุงเทพฯ : กระทรวงการต่างประเทศ.
- กฤษดาวรรณ หงส์ดารมภ์. (2543). ความเป็น “พวกเรา” และ “พวกเขา” ในสังคมไทย: การรายงานข่าวเกี่ยวกับชาวเขาในวาทกรรมหนังสือพิมพ์ไทย. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร*, 19–20(3), 11–48.

- คำมณูษย์มอบตัวอีก 2. (18 พฤษภาคม 2558). *คม ชัด ลึก*. สืบค้นจาก <http://edu.iqnewsclip.com/viewstory.aspx?pg=0&nid=ACF7F6CFB399E1D0E063785CA01E0B11>
- จวกโรฮิงจา สร้างปัญหา ขอดูหนังสือ หนังสือพักพิง. (21 พฤษภาคม 2558). *เดลินิวส์*. สืบค้นจาก <http://edu.iqnewsclip.com/viewstory.aspx?pg=0&nid=CEB864B78A1258FB3BAFD7151F3EC8EB>
- จันทิมา อังคพนพิชกิจ. (2557). *การวิเคราะห์ข้อความ (Discourse Analysis)*. กรุงเทพฯ : เอ็ม แอนด์เอ็มเลเซอร์พริ้นต์.
- เจอใหม่ 30 หลุมศพชาว ‘โรฮิงจา’. (25 พฤษภาคม 2558). *ไทยรัฐ*. สืบค้นจาก <http://edu.iqnewsclip.com/viewstory.aspx?pg=0&nid=CA37C48398BA532AD03A25F3DCE222EF>
- ช่วยอีก 106 โรฮิงจา ถูกปล่อยเกาะ. (16 พฤษภาคม 2558). *เดลินิวส์*. สืบค้นจาก <http://edu.iqnewsclip.com/viewstory.aspx?pg=0&nid=39809291AA736633D08E4031A3EEF4AF>
- ดราม่าอีก! “สูปณีย์” รายงานข่าวโรฮิงจา ชาวเน็ตด่ายับ “ซักคิกเข้าบ้าน”. (18 พฤษภาคม 2558). *สยามรัฐ*. สืบค้นจาก <http://www.siamrath.co.th/web/%E0%B8%94%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B9%88%E0>
- แดง ผบก. 13 พตอ. – ดต. เซ่นโรฮิงยา. (5 พฤษภาคม 2558). *ข่าวสด*. สืบค้นจาก <http://edu.iqnewsclip.com/viewstory.aspx?pg=0&nid=44D5CD7D0373548AB1828E378F8EE128>
- ดร. ล่า 11 โรฮิงจาแหกศูนย์พักพิง. (8 มิถุนายน 2558). *ไทยรัฐ*. สืบค้นจาก <http://edu.iqnewsclip.com/viewstory.aspx?pg=0&nid=6D5040B55A9843D30352BD37A03B6999>
- ทำนจุพาช เป็นห่วงโรฮิงยา. (5 พฤษภาคม 2558). *ข่าวสด*. สืบค้นจาก <http://edu.iqnewsclip.com/viewstory.aspx?pg=0&nid=411D9DBE7FA53C5A214AFDD225AF3116>
- บิกป้อมถกอินโด ลุยแก้ ‘โรฮิงยา’. (23 พฤษภาคม 2558). *ข่าวสด*. สืบค้นจาก <http://edu.iqnewsclip.com/viewstory.aspx?pg=0&nid=F217666B4A94FA37FA3AD8800E52955B>
- ผงะ 139 หลุมศพ ในมาเลเซีย. (31 พฤษภาคม 2558). *ไทยรัฐ*. สืบค้นจาก <http://edu.iqnewsclip.com/viewstory.aspx?pg=0&nid=16BEC1387EDDEC6177B4CCD61E0AA38E>
- พม่าเมิน 15 ปท. ถกโรฮิงยา. (16 พฤษภาคม 2558). *ข่าวสด*. สืบค้นจาก <http://edu.iqnewsclip.com/viewstory.aspx?pg=0&nid=88A25D09EDD087E742454590FF6EBD9F>

- พล.ท.มนัสเปิดใจได้ข้อหา ไม่เกี่ยวเงินโรอิงยา. (3 มิถุนายน 2558). *ข่าวสด*. สืบค้นจาก <http://edu.iqnewsclip.com/viewstory.aspx?pg=0&nid=5423010F5D189810425C2D11ED540F81>
- ภรณ์โสภา มหาวงศ์ทอง และ ศิริพร ปัญญาเมธิกุล. (พฤษภาคม-สิงหาคม 2558). ความรุนแรงในพาดหัวข่าวอุทกภัย ปี พ.ศ. 2554 และ 2555 ในหนังสือพิมพ์ไทย. *วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 12(2), 87-101.
- ‘มนัส’ มอบตัวปิดคำโรอิงยา. (4 มิถุนายน 2558). *คม ชัด ลึก*. สืบค้นจาก <http://edu.iqnewsclip.com/viewstory.aspx?pg=0&nid=32C05CE0500D6A21A4EF4FD15AAABC7E>
- รวบรวมเพิ่มอีก 2 คำชาวโรอิงจา. (23 พฤษภาคม 2558). *ไทยรัฐ*. สืบค้นจาก <http://edu.iqnewsclip.com/viewstory.aspx?pg=0&nid=1CF713AD5E955FDE274CAC908A7F2833>
- ราชบัณฑิตยสภา. (2556). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. สืบค้นจาก <http://www.royin.go.th/dictionary/>
- โรอิงจาซีตัว! 17 นักค้ามนุษย์. (12 มิถุนายน 2558). *ไทยรัฐ*. สืบค้นจาก <http://edu.iqnewsclip.com/viewstory.aspx?pg=0&nid=9D58B7CFB4B1B421977A786E33F50E40>
- ‘โรอิงจา’ แอบหนีสถานคุ้มครอง. (19 มิถุนายน 2558). *เดลินิวส์*. สืบค้นจาก <http://edu.iqnewsclip.com/viewstory.aspx?pg=0&nid=325A1E42858EA50FD538D1BFEB56381B>
- ศิริพร ปัญญาเมธิกุล. (2556, มกราคม-มิถุนายน). วาทกรรมเศรษฐกิจพอเพียงในสื่อมวลชนไทย. *วารสารภาษาและภาษาศาสตร์*, 31(2), 35-57.
- สมยศธีม! ฟัน ผบก. เช่นโรอิงยา. (5 พฤษภาคม 2558). *คม ชัด ลึก*. สืบค้นจาก <http://edu.iqnewsclip.com/viewstory.aspx?pg=0&nid=1E0BAB9C4241DFF82984F15C89915B07>
- สลัดผู้อพยพโรอิงจา แย่งอาหารฆ่ากันตาย. (19 พฤษภาคม 2558). *เดลินิวส์*. สืบค้นจาก <http://edu.iqnewsclip.com/viewstory.aspx?pg=0&nid=BDA81C4E8F24EE245C41C2B8CA2FEE00>
- สอบนายอำเภอ เต็ง 2 ปลัด สังกเวียง ‘โรอิงจา’. (10 พฤษภาคม 2558). *เดลินิวส์*. สืบค้นจาก <http://edu.iqnewsclip.com/viewstory.aspx?pg=0&nid=E60C92126F0CAD31FA06A3E4118C373B>
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2558). *การละเมิดสิทธิมนุษยชนชาวโรอิงยาสู่ปัญหาการโยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติข้ามชาติ*. สืบค้นจาก <http://www.parliament.go.th/library>

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2553). หน่วยสร้างกรรมวาจก. ใน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (บก.). *หน่วยสร้างที่มีข้อขัดแย้งในไวยากรณ์ไทย* (น. 174–286). (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

5 เสือ สภ.ปาดังเบซาร์โดนแดง เช่นหลุมศพโรฮิงญา. (5 พฤษภาคม 2558). *ไทยรัฐ*. สืบค้นจาก <http://edu.iqnewsclip.com/viewstory.aspx?pg=0&nid=8E22DECFA DC2E4344B570950F2F00F49>

Fairclough, Norman. (1995). *Media Discourse*. New York: St Martin's.

Kövecses, Zoltán. (2010). *Metaphor* (2nd ed.). New York: Oxford University Press.

van Dijk, Teun A. (1988). *News as Discourse*. New Jersey: Lawrence Erlbaum.

van Dijk, Teun A. (1991). *Racism and the Press*. London: Routledge.